

SYLABUS K DĚJINÁM ČÍNSKÉHO MALÍŘSTVÍ, LS 2013

Nejvýznamnější světové sbírky starého čínského malířství

Asie

1. Národní palácové muzeum v Tchajpeji (Tchajwan)
2. Palácové muzeum v Pekingu (Čínská lidová republika)
3. Muzeum provincie Liao-ning v Šen-jangu (ČLR)
4. Muzeum města Šanghaj (ČLR)
5. Japonské veřejné instituce (Národní muzeum v Tokiu, Národní muzeum v Kjótu aj.)
6. Japonské kláštery a chrámy – hlavně staré zenové malby a buddhistické obrazy

USA

7. Metropolitní muzeum v New Yorku
8. Museum of Fine Arts in Boston
9. Nelson–Atkins Museum v Kansas City
10. Freer Gallery of Art ve Washingtonu, DC

Evropa

11. Britské muzeum v Londýně
12. Ashmolean Museum v Oxfordu
13. Musée Guimet v Paříži
14. Musée Cernuschi v Paříži
16. Museum für Ostasiatische Kunst v Kolíně nad Rýnem
17. Museum für Ostasiatische Kunst v Berlíně
18. Rietberg Museum v Zurichu
19. Ermitáž v Petrohradě

ČR

20. Národní galerie v Praze – Sběrka orientálního umění
21. Národní muzeum – Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur

Malba nejstarších období

- malovaná keramika
- laky, lakované rakve
- výjimečné nálezy obrazů na hedvábí
- pohřební prapor z Ma-wang-tuej 馬王堆 (solistikovaná ikonografie, kosmologické významy)

Malba období rozdrobení (3.–7. stol. n. l.)

- nástěnné malby především v hrobkách
- malba na plektu loutny *biwa* zachovaná v Japonské pokladnici Šósóin (jeden z nejstarších dochovaných krajinných výjevů)

Ku Kchaj-č' 顧愷之 (asi 345 – asi 406)

- příp. *Popisná báseň o nymfě řeky Luo* 羅神賦圖 (1. PM Peking, 2. Freer, 3. Liaoning)
- příp. *Rady vychovatelky dvorním dámám* 女史箴圖 (Britské muzeum, Londýn)
- příp. *Životopisy příkladných žen* 列女仁智圖 (PM Peking)

Anonym: malované cihly s motivem *Sedmi mudrců z bambusového háje* 竹林七賢 (Muzeum města Nanking)

Malba za dynastie Tchang 唐 (618–907)

umělecko-historická periodizace dyn. Tchang na 3 období:

- rané (581 [tj.+ Suej] –712)
- vrcholné (712–765, tj. vláda císaře Süan-cunga, 755 An Lu-šanovo povstání)
- pozdní (766–907)

* děl dochováno ještě naprosté minimum, důvěryhodné většinou pouze nástěnné malby nebo obrazy nalezené v datovaných hrobkách

* jména významných malířů známe především z textů, později s nimi spojeny obrazy, které se předpokládaly, že mohou být v jejich stylu

* zachované některé stylově blízké obrazy z pozdějších obd., někdy jde o „přesné kopie“ („tracing copy“) –jde o další způsob kopírování (obtahování na průhledný papír, který se položí přímo na dílo) vedle volné kopie a frotáže

Figuralistika stále zásadním žánrem

Jen Li-pen 閻立本 (asi 600–673)

– příp. *Panovníci minulých dob* (také *Třináct císařů*) 古帝王圖 (Boston)

– příp. *Tribut* 職貢圖 (NPM Tchajpej)

Wu Tao-c' 吳道子 (činný asi 710–760)

Nedochováno, pouze záznamy – maloval prý technikou *paj-miao* 白秒 (tj. „prosté

vykreslení“ pomocí obrysových linií), byl nekonvenční, silná osobnost.

„Zatímco se ostatní horlivě drží přesného znázornění, já upouštím od vykreslování detailů.

Zatímco se ostatní poslušně snaží zachytit skutečnost, já jsem ve své tvorbě oproštěn od jejího přízemního vzhledu.“

„Namaloval *Peklo* technikou *paj-miao* tak přesvědčivě, že řezníci a rybáři v hlavním městě po jeho shlédnutí raději změnili řemeslo.“

Čang Süan 張萱 (činný 714–742) – kopie *Dámy zpracovávající hedvábí* 搗練圖, Boston

Čou Fang 周昉 (asi 730–800) – příp. *Dámy s květinami ve vlasech* 簪花仕女圖, Liaoning

* první dva v raném obd., oficiální vyobrazení zasloužilých mužů a didaktických témat

* druzí dva specialisté na malbu krásných žen – pozdní obd., více příklon k soukromým tématům, zábavným, dvorským...

Malba koní

Chan Kan 韓幹 (asi 720–780) – příp. *Bělouš zářící nocí* 照夜白圖, Met., New York

Krajinomalba

Čan C'-čchien 展子虔 (činný ve 2. pol. 6. stol.) – příp. *Jarní vyjížďka* 游春圖, Peking

Li S'-sün 李思訓 (651–716) – přip. *Lodky na řece a pobřežní pavilon* 江帆樓閣圖, Tchajpej

Li Čao-tao 李昭道 (asi 675–741) – přip. *Útěk císaře Ming-chuanga do Šu* 明皇幸蜀圖, Tchajpej

*technika *čching-lü šan-šuej* 青綠山水 – „zelenomodrá krajinomalba“ (někdy bývá také nazývána „zelenozlatá“, *t'in-pi šan-šuej* 金碧山水)

Wang Wej 王維 (699–759) – přip. *Vila ve Wang-čchuanu* 輞川圖, různé kopie

* později považován za prvního malíře, který maloval monochromní krajinomalbu, modelovanou pouze tušovými tahy a plochami rozmývané tuše

Malba období Pěti dynastií (907–960) a dynastie Severní Sung (960–1127)

Narativní díla:

Ku Chung-čung 顧闳中 (činný ca. 943–960 u dvora dyn. Jižní Tchang) – *Noční zábava u*

Chan Si-caje 韓熙載夜宴圖, Peking

Čang Ce-tuan 張擇端 (činný poč. 12. stol.) – *Cesta po řece na jarní slavnost* 清明上河圖,

Peking

* technika *t'ie-chua* 界畫 – „obrazy podle pravítka“

Čao Kan 趙幹 (asi 937–978) – *První sníh na řece* 江行初雪圖, Tchajpej

Krajina:

Pět dynastií (907–960)

tzv. „čtyři mistři obd. Pěti dynastií“, *wu-taj s' ta tia* 五代四大家

Sever:

Ťing Chao 荆浩 (asi 855–915) – přip. *Hora Kchuang-lu* 匡廬圖, Tchajpej

Kuan Tehung (1. pol. 10. stol.) – přip. *Modravé hory za podzimního večera*, Tchajpej

Jihovýchod:

Tung Jüan 董源 (?–962) –přip. *Lidé na předměstí vzývají Dračí obydlí* 龍宿郊民圖,

Tchajpej

- přip. *Zimní krajina s navrstvenými břehy* 寒樹重汀圖, japonská sbírka
- přip. *Vitání jara na venkově* 瀟湘圖, Peking

Ťü-žan 巨然 (činný asi 960–985) – přip. *Navrstvené vrcholky a husté stromy* 層巖叢樹圖,

Tchajpej

- přip. *Zimní scénérie* 雪圖, Tchajpej

Severní Sung (960–1127)

Krajinomalba:

Fan Kchuan 范寬 (?–po 1023) – *Poutníci v horách* 溪山行旅圖, Tchajpej

Li Čcheng 李成 (asi 919–967) – konkrétní díla nedochována, námět „zimní lesík“, *chan-lin tchu* 寒林圖

Kuo Si 郭熙 (asi 1000–1090) – *Časně jaro* 早春圖, Tchajpej

- *Kameny a křoví v plošné kompozici* 窠石平遠圖, Peking
- *Plošně komponovaná scénérie se stromy* 樹色平遠圖, Metropolitaní muzeum v NY

* autorem textu *Vznešené hodnoty lesů a potoků* (Lin čchüan kao č' 林泉高致)

* teorie „tří vzdáleností“ – „výška“ (*kao-jüan* 高遠), „hloubka“ (*šen-jüan* 深遠), „plošná vzdálenost“ (*pching-jüan* 平遠)

Květiny a ptáci:

Chuang Ťü-cchaj 黃居采 (asi 933– po 993) – *Horská straka a vrabci v trní* 山鷓棘雀圖,

Tchajpej

Cchuej Paj 崔白 (činný asi 1068–1085) – *Dvojitě štěstí* 雙喜圖, Tchajpej

Literátská kultura, počátky historiografie a teoretického uvažování o malířství

Literáti dyn. Severní Sung (činní hlavně za vlády císaře Šen-cunga, vl. 1068-1085):

Su Š' 蘇軾, také znám jako **Su Tung-pcho** 蘇東坡 (1036–1101) – hlavně básník, nejvýznamnější ze severosungských literátů, malíř bambusu

Li Kung-lin 李公麟 (asi 1041–1106) – *Horská usedlost* 山莊圖, Tchajpej

* malba technikou „prostého vykreslení“ (*paj-miao* 白描)

Wang Šen 王詵 (1036– po 1039) – *Sníh pokrývající rybářskou vesnici* 漁村小雪圖, Peking

Wen Tchung 文同 (1019–1079) – *Bambus* 墨竹圖, Tchajpej

Mi Fu 米芾 (1051–1107) – přip. *Nádherné borovice v jarních horách* 春山瑞松圖, Tchajpej

Čchanoví malíři

* techniky zvané „stříkaná tuš“ (*pcho-mo* 潑墨, aj. „broken ink“), „úsporný štětec“ (*t'ien-pi* 減筆)

Š' Kche 石恪 (činný ve 2. pol. 10. stol.) – *Pět dynastií, Dva patriarchové* 二組調心圖, NM v Tokiu

Liang Kchaj 梁楷 (asi 1140-1210) – dyn. Severní Sung, *Světec* 潑墨仙人圖, Tchajpej

–*Básník Li Paj recitující za chůze* 李白吟行圖, NM v Tokiu

Mu-čchi 牧溪 (činný ve 13. století) – dyn. Jižní Sung, *Krajina* 煙寺晚鐘圖, Tokio

Historiografie, teorie a kritika malby

Typy textů:

1. filosofické (předpoklady a náležitosti tvorby, působení obrazů na diváka, skryté významy)
2. historické (soupisy malířů, témat a obrazů)
3. kritické (třídění)

1. filosofie, principy

Cung Ping 宗炳 (375–443) – *Předmluva ke krajinomalbě (Chua šan-šuej sü 畫山水序)*

buddhista; spirituální přístup ke krajině; je to místo, které poskytuje prostor pro duchovní putování; krajinné formy jsou vtělením principů Tao, který v nich mohou lidské bytosti nahlédnout; stejně tak zobrazení krajiny poskytuje lidem analogické možnosti; důraz na „podobnost“, pak zobrazení funguje jako objekt duchovního nazírání; vysvětlení zmenšení; když se zmenšení správně provede, mysl člověka reaguje na zobrazenou krajinu, jako by byla skutečná

Sie Che 謝赫 (činný asi 500– po 535) – *Klasifikace malířů minulosti (Ku chua pchin lu 古畫品錄)*

„šest principů malířství“ (*liou fa* 六法):

1. živostí a pohybem (vyjádřit) rytmus vnitřní energie (*čchi jün šeng tung* 氣韻生動)
2. při používání štětce (uplatnit) metodu kostí (*ku fa jung pi* 骨法用筆)
3. podobu a tvar (znázornit) podle zobrazovaného předmětu (*jing wu siang sing* 應物象形)
4. barvy nanášet (v souladu) s danou kategorií (*suej lej fu cchaj* 隨類賦彩)
5. výjev rozvrhnout (v souladu se zásadami) struktury a kompozice (*ting jing wej č'* 經營位置)
6. (uvědomit si význam) tradice a kopírování (*čchuan i mo sie* 傳移模寫)

Kuo Si 郭熙 (asi 1000–1090) – *Vznešené hodnoty lesů a potoků (Lin-čchüan kao-č' 林泉高致)*

2. historické soupisy

Čang Jen-jüan 張彥遠 (asi 815– po 875) – *Záznamy o slavných malířích minulosti (Li-taj ming-chua ti 歷代名畫記)*

je zde zachováno velké množství informací o malířích a teoretických přístupech minulých období

Mi Fu 米芾 (1051–1107) – *Dějiny malířství (Chua-š' 畫史)*

Katalog obrazů éry Süan-che (Süan-che chua-pchu 宣和畫譜), předmluva datována 1120

3. třídění a kritika

Čang Chuaj-kuan 張懷瓘 (činný 713–741) – *Názory na malbu (Chua-tuan 畫斷)*

schopný (*neng 能*, někdy též *čhiao 巧*), skvělý (*miao 秒*), božský (*šen 神*)

někdy totéž, ale ještě každá kategorie na 3 podkategorie (nižší 下, střední 中, vyšší 上)

Ču Ťing-süan 朱景玄 (činný asi 806–846) – *Soupis slavných malířů dynastie Tchang*

(*Tchang-čchao ming-chua lu 唐朝名畫錄*)

přidává kategorii „nezařaditelný“, „nespoutaný“ (*i 逸*)

Malba dynastie Jižní Sung (1127-1271) a Jüan (1271-1368)

Císař Chuej-cung a přelom S/J Song

sungský císař Chuej-cung 宋徽宗 (1082–1135, vl. 1101–1125)

- kaligrafie „zlaté štíhlé písmo“ (*šou-t'in-šu 瘦金書*), císařská malířská akademie, malba v různých žánrech přepis., květiny a ptáci, figury, blahopřejné motivy...
- podpis zvaný „císařská značka“ (čín. *chua-ja 花押*), vykládá se jako „první člověk v podnebesí“ „天下一人“

– *Slivoň a ptáčci 臘梅山禽圖*, Tchajpej

– *Jeřábi nad Kaifengem 瑞鶴圖*, Muzeum provincie Liaoning, Šen-jang

– *Setkání literátů* 文會圖, Tchajpej

– *Hra na citeru čchin* 廳琴圖, Peking

dvorní malíř **Li Tchang** 李唐 (asi 1066–1150) – *Vítr v borovicích v desetitisíci údolích* 萬壑松風圖, NPM Tchajpej

– spojnice mezi S a J Sungy, působil na akademiích obou cí. dvorů, zlatozelená krajinomalba, „malý tah tesání sekerou“ (*siao fu-pchi cchun* 小斧劈皴)

Akademická malba dyn. Jižní Song (1127-1271)

* škola „**Ma-Sia**“ – malíři Ma Jüan a Sia Kuej, „velký tah tesání sekerou“ (*ta fu-pchi cchun* 大斧劈皴), rohové kompozice, atmosférické jevy, obliba komorních formátů (vějíř, list z alba)

Ma Jüan (přelom 12. a 13. stol.) – *Jarní procházka po horské pěšině* 山徑春行圖, Tchajpej

– *Noční zábava při svícih* 秉燭夜遊, Tchajpej

jeho syn **Ma Lin** 馬麟 (činný počátkem 13. stol.) – *Večerní slunce* 夕陽圖, Nezu Institute of Fine Arts, Tokyo (prázdnota, poetické významy, výrazná kaligrafie)

Sia Kuej 夏圭 (činný počátkem 13. stol.) – *Průzračné a daleké hory a řeky* 溪山清遠圖, Tchajpej

Dynastie Jüan (1271-1368)

* koncept *fu-ku* 復古 („návrat k minulosti“), rozlehlá vodní krajina, prázdnota, už to není „skutečná krajina“ (*čen šan-šuej* 真山水), ale „krajina duše“ (*i-ťing* 意境, *čching-ťing* 情境), velká obliba malby koní (může souviset s mongolskými zvyky, ale i čín. malíři)

Čao Meng-fu 趙孟賦 (1254–1322) – kaligraf, malíř v tušovém i barevném stylu,

„otec“ konceptu *fu-ku* 復古, přips. mnoho obrazů koní

- *Podzim v horách Čchüe a Chua* 鵲華秋色圖, Tchajpej
- *Kameny a stromy* 秀石疏林圖, Peking (blízkost s kaligrafií, pro jednotlivé prvky použité tahy jako v kali.)
- *Jezdec na koni* 人騎圖, Peking

jeho manželka **Kuan Tao-šeng** 管道升 (1262–1319) – *Bambusový hájek v mlze a dešti* 煙雨叢竹圖, Tchajpej (jedna z nejslavnějších ženských malířek, specializovala se na bambus)

„čtyři velcí mistři dynastie Jüan“ (元四大家)

Chuang Kung-wang 黃公望 (1269–1354) – *Obydlí v horách Fu-čchun* 富春山居圖, 2 verze, Peking i Tchajpej

Wu Čen 吳鎮 (1280–1354) – *Radosti rybářů* 漁父意圖, Tchajpej (obliba rybářů, bambus)

– *Bambus* 墨竹圖, Tchajpej

Ni Can 倪瓚 (1301–1374) – *Studio Žung-si* 容膝齋圖, Tchajpej (přístřešky, zvláštní stromy, tah „překroucená stuha“, *če-taj cchun* 折带皴)

Wang Meng 王蒙 (1308–1385) – *Lesní obydlí v Ťü-čchü* 具區山屋圖, Tchajpej („plné obrazy“)

- *Ke Če-čchuan se stěhuje* 葛稚川移居圖, Peking

Květiny a ptáci

* „tři přátelé zimy“, „květiny čtyř ročních období“ ap., literátský styl – černobílá tušová malba, práce se štětcem a tuší

Čeng S'-siao 鄭思肖 (1241–1318) – *Orchidej bez kořenu* 蘭花圖, Muzeum města Osaka

Wang Mien 王冕 (1287–1359) – *Kvetoucí slivoň* 墨梅圖, Muzeum města Šanghaj

Malba dynastie Ming (1368–1644)

- dvorská malba (portréty, oslavná a komemorativní témata)

- literátská malba
- profesionální malba v nově se rozvíjejících městských centrech

1. Dvorská malba (zdobná, portrétní, oslavná, květiny a ptáci)

- realistické portréty císařů a císařoven, vysokých hodnostářů ap.
- oslavná témata vztahující se ke znovusjednocení a obnovení prosperity říše pod nadvládou čín. dynastie

Pien Wen-t'in 邊文進 (asi 1354–1428) – *Hejno ptáků a tři přátelé zimy* 三友白禽圖,

Tchajpej

Lü Ťi 呂紀 (asi 1475–1503) – *Kachny na břehu* 秋渚水禽圖, Tchajpej

mingský císař Süan-cung 明宣宗 (vl. 1425–1435) – *Opice* 戲猿圖, Tchajpej

Lin Liang 林良 (asi 1416–1480) – *Orli* 鷹圖, Tchajpej

2. Literátská malba dynastie Ming

* dále žili někteří liter. malíři činný koncem dyn. Jüan, oblast kolem Su-čou (starý název Wu 吳) už koncem dyn. Jüan centrem kultury, zahrady, usedlosti bohatých a vlivných rodin, žili zde např. Ni Can, Wang Meng, Čchen Žu-jen ad., ti byli předchůdcem tzv. „školy Wu“ (*Wu pchaj* 吳派, n. *Wu-men pchaj* 吳門派)

Šen Čou 沈周 (1427–1509) – *Vznešená hora Lu* 廬山高圖, Tchajpej

– *Procházka s holí* 策杖圖, Tchajpej

– *Noční bdění* 夜坐圖, Tchajpej

Wen Čeng-ming 文徵明 (1470–1559) – *Borovice a vodopád* 松壑飛泉圖, Tchajpej

– *Krajina ve stylu Mi Fua* 仿米氏雲山圖, Peking

(syn Wen Ťia 文嘉, 1501–1583, synovec Wen Po-žen 文伯仁, 1502–1575)

3. Profesionální malba v městských centrech

Tchang Jin 唐寅 (1470–1523) – *Šum borovic na horské cestě* 山路松聲圖, Tchajpej

– *Tchao Ku přednáší báseň* 陶谷贈詞圖, Tchajpej

– *Snění ve stínu Wu-tchungu* 桐蔭清夢圖, Peking

Čchiou Jing 仇英 (asi 1494–1552) – *Jarní ráno v paláci* 漢宮春曉圖, Tchajpej, také různé další sbírky, u nás Náprstkovo muzeum (součást Národního muzea v Praze)

– *Nefritové jeskyně a prameny nesmrtelných* 玉洞仙源圖,

Peking

* někdy také nazývána „škola Če“, *če-pchaj* 浙派, inspirování jihosungskou akademickou malbou, především dílem Ma Jüana a Sia Kueje, zachycují atmosférické efekty, vítr, déšť, zajímavá práce se světlem...

Čou Čchen 周臣 (činný asi 1472–1535) – *Žebráci a pouliční tuláci* 流民圖, Cleveland

Museum of Art (na rozdíl od literátů pozornost aspektům každodenního života, lidem na ulici, problémům velkých měst...)

Taj Ťin 戴進 (1388–1462)

Wu Wej 吳偉 (1459–1509)

Wang E 王諤 (asi 1462–1541)

Figurální malba pozdní dynastie Ming

* příklon k buddhismu, taoismu, často znáz. postavy spjaté s těmito systémy, individualistické pojetí postav, bizarní tvary (hlavy, celé postavy), výrazná barevnost, bizarní tvary okolní přírody (stromy, kameny apod.)

* také to byli profesionální malíři, často se živili malbou předloh pro dřevorytové tisky nebo jinou řemeslnou činností

Ting Jün-pcheng 丁雲鵬 (1547–1621)

Wu Pin 吳彬 (činný asi 1573–1620)

Čchen Chung-šou 陳洪綬 (1598–1652)

Malba dynastie Čching (1644–1911)

* na samém závěru dyn. Ming objevení teorie „severní a jižní školy“ (*nan pej cung lun* 南北宗論)

Tung Čchi-čchang 董其昌 (1555–1636)

„Ve *čchanovém* (*zenovém*) buddhismu se za dynastie Tchang vydělily dvě samostatné školy – Severní [kladoucí důraz na postupné dosažení osvícení] a Jižní [pracující s konceptem náhlého, jednorázového probuzení]. V malířství také rozlišujeme Severní a Jižní školu a tyto se také rozdělily za dynastie Tchang. Severní škola se počíná s Li S'-sünem a jeho barevnými krajinami. Později pokračovala v díle Čao Kana, Čao Po-ťüho a Čao Po-sua z dynastie Sung a nakonec díly jihosungských akademických malířů Ma Jüana a Sia Kueje a dalších mistrů jejich generace. Jižní škola začala u Wang Weje a jeho krajin malovaných rozmývanou tuší, které zcela změnily zažitě přístupy a zvyklosti. Její tradice pokračovala dílem Čang Caoa, Ťing Chaoa, ... Tung Jüana a Ťü-žana, Mi Fua a Mi Jou-žena a nakonec u čtyř velkých mistrů dynastie Jüan. Stejně jako v případě *čchanového* buddhismu se Jižní větev nadále rozvíjela a kvetla, zatímco Severní upadala.“

„**Severní škola**“ – Li S'-sün (651–716), Li Čao-tao (asi 675–741), Čao Kan, Čao Po-ťü (?–1162?), Čao Po-su (1124–1182), **Ma Jüan** (činný na přelomu 12. a 13. stol.), **Sia Kuej** (činný počátkem 13. stol.)

„**Jižní škola**“ – Wang Wej (701–761), Čang Cao (činný ve 2. pol. 8. stol.), Ťing Chao (asi 855–915), Kuan Tchung (činný v 10. stol.), Kuo Čung-šu (asi 910–977), **Tung Jüan** (?–962), Ťü-žan (činný asi 960–985), **Mi Fu** (1051–1107), Mi Jou-žen (1075–1151), „čtyři velcí mistři dynastie Jüan“, ...

Tung Čchi-čchang 董其昌 (1555–1636)

- *Diskuse o starých mistrech ve Feng-t'ingu*
- *Došková chýše ve Wan-luanu*
- *Krajina ve stylu Mi Fua*
- *Krajina ve stylu Wang Menga*

„Ortodoxní škola“ počátku dynastie Čching

tzv. „Čtyři Wangové“

Wang Š'-min 王時敏 (1592–1680)

- *Krajina ve stylu Wang Weje*

Wang Tien 王鑑 (1598–1677)

- *Krajina ve stylu Zhao Mengfua*

Wang Chuej 王翬 (1632–1717)

- *Vrány mezi podzimními stromy*
- *Císař Kchang-si během inspekční cesty na jih, Musée Guimet*

Wang Jüan-čchi 王原祁 (1642–1715)

- *Krajina ve stylu Wang Menga*

Wu a Jün

Wu Li 吳歷 (1632–1718)

- *Jaro u jezera, Šanghaj*

Jün Šou-pching 惲壽平 (1633–1690) – nejprve také krajinář, později se plně přeorientoval

na malbu květin a ptáků, výrazné barvy, ale jemné provedení, technika „bez kostí“ (*mo-ku 沒骨*)

- *Kameny a stromy podle Ni Cana*
- *Pivoňky, Tchajpej*

Vliv evropské malby na čínské malířství – misionáři u cís. dvora

Giuseppe Castiglione (tj. čín. **Lang Š'-ning** 郎世寧, 1688–1768) a palácová malba

- *Orel na skále nad řekou*, Peking
- *Zátiší v evropském stylu*
- *Koně*, Tchajpej

Palácová architektura a krajinné výjevy s postavami ovliv. evr. malbou

* perspektiva při zachycení architektury, někdy i celé kompozice, výrazné barvy, postavy a tváře však většinou typicky čínské

Konkubíny císaře Jung-čenga

Loajalisté, individualisté - „Čtyři mniši“ ad.

Š'-tchao 石濤 (1642–1707?)

„Obočí a vousy starých mistrů nerostou na mé tváři, ve svých útrokách nenesím jejich orgány. Mám svoje vlastní plíce a kosti a také se honosím svými vlastními vousy a obočím. Pokud se někdy stane, že se můj obraz podobá dílu někoho jiného, pak je to on, kdo kopíruje mne, a nikoliv já jeho.“

Chung-žen 弘仁 (1610–1644)

Kchun-cchan 髡殘 (1612–1674)

Pa-ta šan-žen 八大山人 (1626–1705)

Kung Sien 龔賢 (asi 1619–1689)

Mej Čching 梅清 (1623–1697)

Excentričtí malíři z Jang-čou (tzv. „osm podivínů z Jang-čou, *Jang-čou pa kuaj* 揚州八怪)

* profesionální malíři čínského jihovýchodu, mnoho z nich se usídlilo v Jang-čou nebo dalších významných obchodních centrech (Nanking apod.), živili se malbou pro „nouveau riches“, ti neměli vkus a nároky tradičních literátů, proto stylově i co do námětů a technického a barevného zpracování odlišné obrazy

např.:

Ťin Nung 金農 (1678–1764)

- *Autoportrét* (použ. bizarní a archaické styly písma pro nápisy na svých obrazech)

Kao Feng-chan 高風翰 (1683–1749)

Chua Jen 華岳 (1682– asi 1765)

Luo Pching 羅聘 (1733–1799)

Čeng Sie 鄭燮 (1693–1766)

- *Bambus*

Konec 19. stol. a 20. století – čínské moderní malířství

Tzv. „Šanghajská škola“ (*Chaj-šang chua-pchaj* 海上畫派)

V 19. stol. postupně Čína politicky čím dál slabší, vyčerpává ji obchod s opiem, technická zaostalost za Západem, proto se nemůže dostatečně bránit Z koloniální politice. Čchingský dvůr (mandž. císaři) reaguje defenzivně, uzavírá se před Z, obchodem apod. Po prohraných opiových válkách v polovině 19. stol. musí nuceně otevřít 5 přístavů na V pobřeží volnému obchodu, vznikají tu settlementy cizinců, vlastní jurisdikce, jiné kult. prostředí. Jedním z nich **Šanghaj** – stále více **bohatne a nová vrstva obchodníků a zbohatlíků patronuje umění**, jiný vkus, odklon od literátské tradice, požadavek po nové invenci, větší barevnosti, atd. Také **vliv Japonska**, někteří malíři tam cestují, Japonci do Číny, v malbě patrné vlivy.

Malíři se inspirují tvorbou nezávislých mistrů poč. dyn. Čching, vymýšlejí nové techniky a styly, **nejde jim tolik o liter. obsah, o složitou symboliku, více okamžitý vizuální efekt, hravá barevnost, smyslová působivost.**

Žen Siung 任熊 (1823-1857) obr. 13, 14

Sü-ku 虛谷 (1823-1896) obr. 15

Žen I 任頤 (také naz. Žen Po-nien 任伯年 , 1840-1895) obr. 16, 17

Pozdní fáze pak malíři, kteří žili až do 20. století a měli přímý vliv na nejvýznamnější mal. čínské tušové malby 20. st.

Wu Čchang-š' 吳昌碩 (1844-1927) obr. 18 – pozdní dílo, 1 i v NG. Měl rád Pa-ta šan-žena, Š'-tchaoa, ..

Wang Čen 王震 (1867-1938) obr. 20, v NG 1 dílo

Lingnanská škola (*Ling-nan chua-pchaj* 嶺南畫派)

Na jihu v Kantonu vzniká Lingnanská škola, která je zcela specifická a svým vlastním způsobem řeší problém reformy čín. malířství. Protagonisté studovali v Japonsku a byli ovlivněni již silně modernizovanou školou japonské malby *nihonga*. Byli výrazně politicky angažovaní a snažili se vytvořit tzv. „nové národní malířství“ (*sin kuo-chua* 新國畫), které bude sloužit osvětě, propagaci nových sociálních a politických hodnot. Také propagovali otevření se vlivům Z malířství a jiným kulturám (Indie apod.), jehož pomocí doufali pozvednout stagnující čínskou tradiční malbu z letargie a strnulosti. Představitelé:

Kao Ťien-fu 高劍父 (1879-1951) obr. 21a, b, c

Kao Čchi-feng 高奇峰 (1889-1933) obr. 21d, e

Čchen Šu-žen 陳樹人 (1883-1948)

NG nemá žádné jejich dílo, až díla některých pokračovatelů po pol. 20. stol. (Li Siung-cchaj, ...)

Metropolitní oblast, tradičnější malíři

V Pekingu sídlil císařský dvůr, bylo zde centrum tradiční malby – úředníci a vzdělanci malovali často ve stylu „ortodoxní školy“. Kolem pádu císařství 1911 však začalo pomalu i zde docházet ke změnám, zpřístupnila se navíc bývalá císařská sbírka starých obrazů uložená v Zakázaném městě, stalo se z něj Palácové muzeum.

Někteří malíři se inspirovali myšlenkami šangh. školy, v principech jim byli blízcí.

Nejvýznamnější **Čchi Paj-š'** 齊白石 (1864-1957) - pocházel z J Číny, chudá rodina, nejprve truhlář a řezbář, maloval na místní úrovni, pak do Pek. roku 1917, teprve se trochu začal učit malbě, jinak samouk.

Témata z běžného života, zvířata nevýznamných druhů – rozchod s tradiční symbolikou (krabi, brouci, krevety, kuřata, ...). NG největší sbírka mimo Čínu, kolem 100 děl. Větš. mal. na papír, vzácně zpočátku i hedvábí – **rané album z NG (1921) vzácné obr. 22-26**. Hodně děl se do Prahy dostalo díky Vojtěchu Chytilovi (1896-1936), který vyniká mezi sběrateli čín. um. tím, 1, že byl první (už 20.-30. léta); 2, tím, že v Číně strávil dlouhá léta, minimálně 5-6 let ve 20. letech, pak se ještě vracel v první pol. 30.; 3, tím, že se zajímal o současné tvůrce, v té době většinou Evropané kupovali a obdivovali jen staré malířství. Působil na Pek. AVU, znal se s QBS, spol. fotky, do Prahy přivezl 2 Čiňany. **Obr. 27, 28**

Oba studenti Pek. AVU, tady nastoupili na AVU k prof. Švabinskému, **Wang Mengovy** 王夢 (1901-1987) obrazy dnes taky ve sbírce NG – ojedinělé v Evropě, **obr. 29, 30**. Malířka **Sun Kche-wu** 孫克武 (1904-1930) téměř neznámá, nemáme od ní nic, mal. „květiny a ptáky“, publikováno v soud. tisku **Obr. 31, 32**. U obou vidíme spojení trad. čín. techniky se Z, více realistické, přesné vyjádření, trad. témata ale,

Zpět k **Čchi Paj-š'ovi**:

jeden obraz věn. Chytilově manželce nebo zachován fragment dopisu Chytilovi **obr. 34, 35**. Jinak mal. také krajiny, novátorské, neotřelé tahy, expresivní vyjádření **v NG obr. 35-38**. Humorné figury (*Odmítnutí nápoje* – autoportrét, ... **Obr. 39**), krevety **obr. 40**.

Druhým významným mal. v Pekingu tradiční malíř **Pchu Sin-jü** 溥心畬 (1896-1963), bratranec císaře, vyučen v konzervativním duchu, „posl. literátský malíř“ (nebo také HBH) – spojení s poezií, kaligrafií. Máme 4 díla, pěkná. **Obr. 41-43**. Posléze odešel na Taiwan a měl také žáky, učil klasickou teorii a techniku.

Mimo rozdělení stál malíř **Čang Ta-čchien** 張大千 (1899-1983), který pocházel ze západní Číny ze S'-čchuanu, pak žil taky v Pek., ale nakonec odešel do Brazílie, pak ke konci života na Taiwan. Taky stud. tradiční techniky, uměl výborně kopírovat stará díla (základ studia), dělal taky padělky a tím si vystřelil z některých znalců. Traduje se že v Am. je i prodával

kvůli obživě a teď rozeseté v am. muzeích. NG má jen jedno dílo figurální, rané, obr. 44. Jinak maloval v nejrůznějších stylech starých mistrů, všechny žánry, rád měl i „4 mnichy“ a „podivíny z Yangzhou“. Na konci života monumentální kompozice, experimenty s barvami a abstrakcí. Obr. 45-47.

Dalším významným malířem, který prožil snad všechny významné zvary (1911, IIWW, 1949) byl **Chuang Pin-chung** 黃賓虹 (1865-1955). Ten žil většinu života v Šanghaji, i když IIWW v Pekingu, klas. vzdělání a téměř neuplatnil cizí vlivy, ovšem taky zcela individuální styl. Hlavně od 40. let, kdy se zhoršoval jeho zrak, tmavší a tmavší, až tzv. „černé kompozice“. NG má 6 obrazů, obr. 48-52.

3 osobnosti, které se výrazně inspirovaly Z malbou

Sü Pej-chung 徐悲鴻 (1895-1953)

Lin Feng-mien 林風眠 (1900-1991)

Liou Chaj-su 劉海粟 (1896-1994)

Všichni studovali v zahraničí (Fr., N., ...), malovali jak olejomalbu, tak tušovou malbu, a později měli významné pozice na Akademiích, SPCh v Pek., LFM v Hangzh. a LChS v Šangh.

SPCh byl okouzlen hlavně Z realistickou malbou a její perfektní technika a smysl pro detail a přesné zachycení reality byly podle něj lékem na zkostnatělé stereotypní vyjádření v trad. č.m. ortodoxní školy. Monumentální figurální kompozice po vzoru Z. s mravoličným nebo sociálním vyzněním – *Stařec přestěhoval hory* obr. 53, Jinak přesná zobrazení zvířat (koně, lvi, kohouti, ...) v tuš. technice, občasné i krajinky nebo figury – vše mix Z a č. NG má asi 10 obr., koně (mal. hodně za války) obr. 54, 55, krajinka obr. 56, bambus obr. 57. roku 1949 navštívil Prahu – Světový kongres obránců míru, měl být v Paříži, ale Praha.

LFM naopak inspirován modernisty a moderními evr. směry – fauvismem, kubismem apod. Měl rád Henryho Matisse a podobně použ. barvy. Některé tuš. obr. k nerozeznání od olejů obr. 58, 59 (typ. evr. zátiší), ale taky v čín. stylu obrazy – práce s liniemi, ty máme dva: obr. 60, 61.

Jinak krajiny – originální mix Z a čín. technik, hodně vrstvená tuš, tmavé – trad. se nedělalo, čtvercové formáty převzaté z Evr. [Obr. 62, 63, 64.](#)

Li Kche-žan 李可染 (1907-1989) další generace, stud. v Hang-čou u LFM, pak v Pek. u QBS a HBH. Původně taky evr. malba, oleje, skici tužkou, trochu fauvistické, impresion., později vlastní styl krajinomalby. Taky dost černé, odražené světlo, perspektiva ... [Obr. 65, 66, 67.](#) Ale také děti, buvoli, ... [Obr. 68, 69.](#)

Fu Pao-š' 傅抱石 (1904-1965) také další generace, studium v Japonsku, navštívil V Evropu a také ČR. Uměl realistickou malbu, ale spíše příklon k čín. tradici, kompozice po vzoru monumentálních krajin dyn. Sung. Taky mal. typické postavy starých literátů. Krajiny z NG [obr. 70, 71, 72, 73.](#) Vzácný figurální výjev [obr. 74.](#)

Pchan Tchien-šou 潘天壽 (1897-1971) taky klasické vzdělání, velký znalec starého malířství, technik a postupů, teorie a autor statí o čín. malbě. Originální v tom, že se dokázal vzdálit svým vzorům a vytvořil téměř abstraktní kompozice – velké kameny [obr. 75](#), my máme lotos [obr. 76.](#)